

Yhteenvedo Kulttuurisen seniori- ja vanhustyön valtakunnallisen verkoston tavoitteiden toteutumisesta

Kulttuurisen vanhustyön verkostomallin kehittäminen

Pää tavoitteena on ollut luoda valtakunnallisesti toimivan kulttuurisen vanhustyön verkostomalli. Kulttuurisen vanhustyön verkostomallia on rakennettu yhteistyössä Taikusydän-yhteistyöverkoston sekä Lastenkulttuurikeskusten liiton innoittaman mallin mukaisesti.

Verkosto on aloittanut toimintansa syksyllä 2016 ja kaikki toiminnassa mukana kunnat ovat edelleen mukana toiminnassa. Verkoston toiminnassa ovat mukana Helsinki, Espoo, Vantaa, Pukkila, Turku, Tampere, Kouvola, Seinäjoki, Jyväskylä, Vaasa, Kuopio, Oulu sekä Rovaniemi. Jokaisesta kunnasta verkoston toimintaan on nimetty edustaja niin sosiaali- ja terveydenhuollon kuin kulttuuritoimen puolelta. Verkostossa yhteensä 26 edustajaa, jotka edustavat 13:a kuntaa ja kymmentä maakuntaa.

Verkosto on päättänyt yhteisesti toimintansa arvopohjasta ja tavoitteista lokakuussa 2016 järjestetyssä verkostotoiminnan aloitustapaamisessa. Verkosto on perustettu vahvistamaan kuntatoimijoiden välistä yhteistyötä, auttamaan kulttuurista vanhustyötä koskevan tiedon sekä hyvien käytänteiden levittämisessä, sekä antamaan tukea paikalliselle, alueelliselle ja valtakunnalliselle kehittämistyölle.

Verkostomaisen rakenteen vaikutus on ennaltaehkäisevä tulossa olevaa sote- ja maakuntauudistusta ajatellen. Uudistuksen jälkeen tulevaisuuden kunnalle on määritelty seitsemän erilaista roolia, joista hyvinvointirooli sekä kehittäjä- ja kumppanirooli ovat keskeisiä verkoston kannalta. Uudistuksen jälkeen kunnan ja maakunnan välille luodaan uudet kumppanuusmallit kuntalaisista huolehtimiseksi. Verkosto on ainoa toimija Suomessa, joka työskentelee ikääntyneiden kulttuurisen osallistumisen sekä ikääntyneiden kulttuuristen oikeuksien toteutumisen varmistamiseksi kunta- ja maakuntahallinnon rakenteiden tasolla. Toiminta taiteen ja kulttuurin juurruttamisesta osaksi sote-palveluita jää puolitiehen, mikäli keskitytään palveluiden kehittämiseen tai palveluiden tarjonnan varmistamiseen. Taiteen ja kulttuurin sisälläolo sosiaali- ja terveyspalveluissa tarvitsee hallintorakenteet ympärilleen.

Verkostomalli on onnistunut juurruttamaan paikallisen yhteistyön mallin jäsenkunnissaan. Verkoston kuntaedustajat, jotka tulevat sosiaali- ja terveystoimen sekä kulttuurin toimialalta ovat muuttuneet työpariksi, joka käsittelee kuntansa kulttuuriseen vanhustyöhön liittyviä asioita yhteisesti.

Verkostomalli on tehostanut alueellista sekä valtakunnallista yhteistyötä verkostoitumismahdollisuuksien sekä yhteisen kehittämistyön myötä. Alueellisen ja valtakunnallisen yhteistyön parantamisessa avainasemassa ovat olleet verkoston järjestämät yhteistapaamiset. Verkosto on järjestänyt elokuuhun 2017 mennessä neljä yhteistapaamista. Yhteistapaamiset ovat olleet kulttuurista vanhustyötä koskevan tiedon sekä hyvien käytänteiden leviämisen kannalta korvaamattomia. Tammikuussa 2017 verkoston jäsenkunnilta kerätyn palautteen mukaan verkoston toiminnassa mukana oleminen sekä yhteistapaamisiin osallistuminen on lisännyt valtakunnallisesti tiedonvaihtoa muiden kulttuurisen vanhustyötä tekevien kuntatoimijoiden kanssa sekä lisännyt yhteistyötä muiden kulttuurisen vanhustyön toimijoiden kanssa, joiden kanssa verkosto tekee yhteistyötä. Kaksipäiväisten yhteistapaamisten jälkimmäinen päivä on järjestetty yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Valtakunnallisessa viestinnässä verkosto on mukana mm. Taidetutka.fi-verkkolehden kautta.

Valtakunnallista kehittämistyötä on tehty verkoston alaisuudessa toimivien alatyöryhmien puitteissa.

Kulttuurisen vanhustyön kehittämistyön teemat

Alatyöryhmä 1: Kulttuurisen vanhustyön hallintomallien ja –muotojen kehitystyö

Alatyöryhmän tavoitteena on ollut kartoittaa eri kunnissa olevat kulttuurisen vanhustyön hallintomallit ja –muodot sekä analysoida kulttuurisen vanhustyön rahoitusta. Alatyöryhmä on ottanut ensimmäiseksi tavoitteekseen kartoittaa nykytilanteen kulttuurisen vanhustyön hallintomallien ja –muotojen sekä kuntien kulttuurisen vanhustyön rahoituksen osalta.

Selvitystä varten verkoston alatyöryhmä on laatinut yhteistyössä Kuntaliiton kanssa sähköisen kyselyn, joka lähetettiin maaliskuussa 2017 kaikkiin yli 50 000 asukkaan kuntiin, joita on Suomessa 21 kappaletta. Lisäksi kysely lähetettiin verkostokuntaamme Pukkilaan.

Kyselyssä kysyttiin kunnan kulttuuriseen vanhustyöhön käyttämistä toimintarahoista (määrät, mistä tulevat), henkilöstöresursseista, kulttuurisen vanhustyön sisällöistä ja palveluista, moniammatillisista työryhmistä, kulttuurisen vanhustyön kehittämisestä, sote- ja maakuntauudistuksen uhkakuvista ja odotuksista ym. Kulttuurin ja taiteen sote-palveluihin juurtumisen kannalta on erittäin tärkeää ymmärtää toiminnan puitteet, ne hallinto- ja rahoitusmallit, jotka toiminnan toteutumiseen vaikuttavat. Verkostossa tekeillä oleva selvitys on ainoa Suomessa tekeillä oleva selvitys, jossa pyritään ratkomaan ongelmia sisältäpäin. Tämä on ainoa tapa päästä hankepainotteisista rahoitusmalleista eroon. Selvitys tarjoaa ainutlaatuista tietoa myös kulttuurisen vanhustyön ulkopuolisille rahoittajille siitä, kuinka rahoitusta kannattaisi kohdentaa tämänhetkisten resurssien analysoinnin perusteella. Selvitys on valmistumassa vuoden 2017 lopussa.

Hallintomallien kehittämiseen perehtynyt alatyöryhmä laati lausunnon Pirkanmaan alueellisesta kulttuurihyvinvointisuunnitelmasta, jonka kulttuurisen vanhustyön verkosto jätti Pirkanmaan sairaanhoitopiirille 12.5.2017.

Alatyöryhmä 2: Kulttuuriin liittyvä kirjaaminen ja kulttuuritoiminnan vaikutusten arviointi ikääntyneiden sosiaali- ja terveystalveissa

Alatyöryhmän tavoitteena on vahvistaa sosiaali- ja terveystalveissa tehtävän kulttuuritoiminnan kirjaamista ja dokumentointia. Kulttuuritoiminta pyritään huomioimaan sosiaali- ja terveydenhuollon piirissä oleville ikääntyneiden laadittavissa hoito- ja palvelusuunnitelmissa. Kulttuurin kirjaamisen käynnistämiseksi alatyöryhmä kiertää vuonna 2017 eri kunnissa kartoittamassa kuntakohtaisia kirjaamisen käytänteitä sekä kannustamassa kulttuurin laajempaan huomiointiin sekä kirjaamiseen.

Kulttuurin kirjaamisen sparrauskiertueelle vahvistuneet päivät vuodelle 2017 ovat

6.6.2017	Sparrausiltpäivä Pukkilassa
7.9.2017	Sparrausiltpäivä Vaasassa
21.9.2017	Sparrausiltpäivä Vantaalla
19.10.2017	Sparrausiltpäivä Kouvolassa
2.11.2017	Sparrausiltpäivä Turussa
16.11.2017	Sparrausiltpäivä Oulussa

Sparrauspäivät jatkuvat vuonna 2018 myöhemmin päätettävän aikataulun mukaisesti.

Sparraustilaisuuksiin on osallistunut kunnan sosiaali- ja terveystoimen sekä kulttuuripuolen toimijoita. Osallistuneilta on kerätty palautetta sparrauspäivästä ja palaute on ollut positiivista. Pukkilassa järjestettyyn sparrauspäivään on osallistunut sosiaali- ja terveysalan hallinnossa työskentelevä organisaatiotaiteilija Eili Ikonen.

Alatyöryhmä on luonut siirrettävän mallin, jolla voidaan lähtötilanteesta riippumatta aloittaa kunnassa kulttuurin kirjaamisen liittäminen osaksi asiakkaiden hoito- ja palvelusuunnitelmia.

Alatyöryhmä 3: Kulttuurin ammattilaisten aseman selkiyttäminen ja vahvistaminen sosiaali- ja terveyspalveluissa

Alatyöryhmän tavoitteena on ollut sosiaali- ja terveyspalveluissa toimivien kulttuurin ammattilaisten aseman selkeyttäminen ja vahvistaminen. Alatyöryhmä on käynnistämässä toimintaansa yhteistyökumppaneidensa kanssa. Neuvotteluja yhteistyöstä on käyty Takuulla-hankkeen/Itä-Suomen Hyvinvointivoimalan sekä Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen, Socomin kanssa.

Alatyöryhmä 4: Kulttuuritoimintaan liittyvän vapaaehtoistoiminnan kehittäminen

Kulttuurisen vapaaehtoistoiminnan kehittämistyön tavoitteeksi otettiin vapaaehtoistoiminnan monimuotoisen kentän kartoittaminen. Yksi osa kulttuurista vapaaehtoistyötä on luotsitoiminta ja alatyöryhmä on tehnyt yhteistyötä OKM:n rahoittaman ”Esiselvitys: kulttuurinen vapaaehtoistoiminta ja toiminnan koordinointi”-hankkeen kanssa, jonka toteuttajana toimi Tampereen kaupungin kulttuurikasvatyksikkö TAITE ajalla 1.9.2016– 28.2.2017. Tämän selvityksen pohjalta Suomeen ollaan perustamassa kansallista luotsitoiminnan verkostoa ja alatyöryhmä on alustavasti neuvotellut yhteistyöstä syksyllä 2017 toimintansa aloittavan luotsiverkoston kanssa.

Kulttuurisen vanhustyön verkosto on kartoittanut Suomessa toteutettavaa kulttuurista vapaaehtoistyötä edellä mainittua selvitystä laajemmin ja verkoston oman kartoitustyön sivutuloksena verkosto on julkaisemassa syksyllä 2017 toimintamalliopasta kulttuurisesta vanhustyöstä.

Kulttuurisen seniori- ja vanhustyön verkoston alaisuudessa toimiva vapaaehtoistyön alatyöryhmä on ottanut tavoitteekseen kehittää etenkin kotihoidon piirissä oleville asiakkaille tarjolla olevia kulttuurisen vapaaehtoistyön malleja ja näitä toimintamalleja ollaan pilotoimassa verkoston jäsenkunnissa vuonna 2018.